

УДК 636.2.082.32.234

СТВОРЮВАНА БУКОВИНСЬКА ПОРОДНА ГРУПА ЧЕРВОНО-РЯБОЇ МОЛОЧНОЇ ХУДОБИ НОВОЇ ПОПУЛЯЦІЇ НА МОЛОЧНИХ ФЕРМАХ БУКОВИНИ

Калинка А.К. – к.с.-г.н., с.н.с.,

Буковинська державна сільськогосподарська дослідна станція
Національної академії аграрних наук України

Лесик О.Б. – к.с.-г.н., с.н.с.,

Буковинська державна сільськогосподарська дослідна станція
Національної академії аграрних наук України

Казьмірук Л.В. – к.с.-г.н., доцент,

Вінницький державний аграрний університет

У статті висвітлено питання господарської практики й теоретичних узагальнень процесів, які відбуваються в ринкових відносинах в умовах регіону Буковини, висвітлюються проблеми розвитку інтенсивного молочного скотарства в базових племінних господарствах Чернівецької області. Використані й узагальнені матеріали, їхній аналіз орієнтують на шляхи успішного вирішення поставлених виробничих завдань у цьому регіоні. Висвітлено показники молочної продуктивності корів, живу масу телиць у різних вікових періодах, фізіологічну особливість вим'я корів, придатність корів до машинного доїння, молочну продуктивність дочок бугаїв-плідників і проміри тіла первісток різних генотипів.

Визначено молочну продуктивність дочок батьків бугаїв за першою лактацією у 432 гол., за другою – 285 та за повновіковими – 534 голови. Найвищою продуктивністю вирізняються дочки плідника Сената 1632 л. Р.Совріна (надій 5638–6200 кг) і Секрета 7541 (надій 7038–5995 кг), Артека 6344 л. Р. Совріна (надій 5540–5713 кг), Гібрида 4892 (надій 5363–5805–5630 кг).

Ключові слова: порода, продуктивність, жива маса, лактація, лінія, генотип.

Калинка А.К., Лесик О.Б., Казьмірук Л.В. Создаваемая буковинская породная группа красно-пестрого молочного скота новой популяции на молочных фермах Буковины

В статье освещены вопросы хозяйственной практики и теоретических обобщений процессов, которые происходят в рыночных отношениях в условиях региона Буковины, освещаются проблемы развития интенсивного молочного скотоводства в базовых племенных хозяйствах Черновицкой области. Использованные и обобщенные материалы, их анализ ориентируют на пути успешного решения поставленных производственных задач в данном регионе. Освещены показатели молочной продуктивности коров, живая масса телок в разных возрастных периодах, физиологическая особенность вымя коров, пригодность коров к машинному доению, продуктивность дочерей быков-производителей и промеры тела первенцев разных генотипов.

Определенная молочная продуктивность дочерей родителей быков по первой лактации у 432 гол., по второй – 285 и по полновозрастных – 534 головы. Наивысшей производительностью отмеченные дочери плодника Сената 1632 л. Р.Соврина (надой 5638–6200 кг) и Секрета 7541 (надой 7038–5995 кг), Артека 6344 л. Р. Соврина (надой 5540–5713 кг), гибрид 4892 (надежд 5363–5805–5630 кг).

Ключевые слова: порода, производительность, живая масса, лактация, линия, генотип.

Kalinka A.K., Lesik O.B., Kazmikur L.V. The Bukovinian breed group of red spotted dairy cattle of a new population developed on dairy farms in Bukovina

The article covers the issues of economic practice and theoretical generalization of processes that occur in market relations under the conditions of the Bukovina region, as well as the problems of the development of intensive dairy cattle breeding on the basic breeding farms of the Chernivtsi region. The analysis of the material used and generalized orientates us on the way to successful solution of the production tasks set in the given region. The indicators of dairy productivity of cows, the live weight of heifers at different ages, physiological peculiarities of the udder, the suitability of cows for machine milking, the productivity of daughters of servicing bulls and body measurements of the first generation of different genotypes are highlighted.

The study determines milk productivity of daughters of stud bulls in the first lactation (432 heads), in the second (285 heads) and at full age (534 heads). The highest productivity was observed in the daughters of Senate 1632, line R. Sovrin (a yield of 5638-6200 kg) and Secret 7541 (a yield of 7038-5995 kg), Artek 6344, line R. Sovrin (a yield of 5540 - 5713 kg), Hybrid 4892 (a yield of 5363-5805 - 5630 kg).

Key words: *breed, productivity, live weight, lactation, line, genotype.*

Постановка проблеми. В умовах фінансової економічної кризи в державі під час виробництва високоякісної продукції в галузі молочного скотарства багато що залежить від рівня селекційно-племінної роботи з породами, типами, які розводять у кожному регіоні України [1; 7; 10].

Буковина є одним із важливих регіонів, де пріоритетною сферою народного господарства, яке відіграє важливу роль у забезпеченні та вирішенні продовольчої проблеми, є формування розвитку продовольчого ринку та зростання економічного потенціалу сільського господарства, які вимагають значних перетворень на перспективу, що є найбільшою актуальністю сьогодні [13].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Унаслідок багаторічної тривалої селекційно-племінної роботи з використанням генетичного молочного потенціалу української червоно-рябої породи із створеними на Буковині раніше двома типами: прикарпатського внутрішньо-породного типу української червоно-рябої молочної породи та буковинського заводського типу червоно-рябої породи, на основі яких сформувалася нова перша буковинська породна група червоно-рябої молочної худоби нової генерації для розведення в усіх кліматичних зонах Чернівецької області [3–5; 8; 9; 11; 12; 14].

У зв'язку з вищесказаним уже створена буковинська нова група худоби нової популяції [5], яка вирізняється досить високими надоями, жирномолочністю, доброю відтворювальною здатністю, задовільними відгодівельними та м'ясними якостями, з подовженим віком використання та пристосованістю до умов розведення в різних кліматичних зонах південно-західного лісостепу України.

Саме завдяки цим вимогам в інтенсивному молочному скотарстві Буковини відбулись значні селекційні та виробничі зміни за кількістю та якістю жуйних.

Тож завдяки виконанню двох етапів зоотехнічної селекційної роботи була створена нова породна група молочної червоно-рябої породи худоби на Буковині. У структуру створеної групи ввійшли два типи, які створені на базі молочних базових племінних стад Чернівецької області [6].

Найбільш продуктивне поголів'я корів нової породної групи молочної худоби утримується в племінних заводах Кіцманського району, а саме в ТОВ АТЗТ «Мирне» (1020 корів) колишньої СВК «Агрофірма «Оршівська», ТзОВ «Валівське» (289), СВК «Зоря» (310 корів) Кіцманського та СВК ім. Суворова (505 корів) Новоселицького та в дочірньому ТОВ АТЗТ «Мирне» (230 корів) Кельменецького районів Чернівецької області. У цих високопродуктивних провідних і чинних в Україні племінних заводах проводилася довготривала селекційна робота із формування продуктивних дійних стад, родин і ліній.

Тому селекційне вдосконалення буковинської породної групи молочної худоби нової популяції здійснюється за методами великомасштабної селекції та через створення нових порід, породних груп і типів молочної худоби. Це дає змогу формувати високопродуктивні стада молочної худоби за короткий взятий період, оскільки для поліпшення зазвичай використовують породи з високим генетичним потенціалом молочної продуктивності [2; 17].

У зв'язку з цим відбувається оцінювання таких якостей молочної худоби, як молочна продуктивність, придатність для машинного доїння, пристосованість до

природно-кліматичних умов регіону Буковини, що є надзвичайно важливою селекційною цінністю для цього регіону.

Постановка завдання. Метою досліджень є вивчення продуктивних якостей нової створюваної буковинської породної групи молочної червоно-рябої худоби. Для реалізації цієї мети нами були поставлено такі завдання: дослідити молочну продуктивність корів, живу масу телиць у різних вікових періодах, фізіологічну особливість вим'я корів, придатність корів до машинного доїння, молочну продуктивність дочок бугаїв-плідників, проміри тіла первісток різних генотипів в умовах південного лісостепу Західного регіону України.

Експериментальні нові дослідження проводили на молочних коровах створюваної буковинської нової породної групи молочної худоби в базових племінних чотирьох заводах Чернівецької області. На маточному поголів'ї стад використовувалася сперма чистопорідних бугаїв-плідників голштинської породи німецької, північноамериканської та вітчизняної селекції. У базових господарствах добре налагоджено зоотехнічний і племінний облік. Контроль селекційних і технологічних процесів проводиться через упроваджену автоматичну інформаційну систему з використанням комп'ютерних програм у молочному скотарстві.

Молочну продуктивність корів визначали шляхом проведення добових контрольних доїнь два рази на день один раз на місяць з одночасним контрольним визначенням у добових зразках молока вмісту жиру та білка на приладі «Екомілк КАМ-98А», що був у лабораторії Буковинської державної сільськогосподарської дослідної станції НААН. Визначено функціональні властивості вим'я корів у молочних господарствах відповідно до методичних рекомендацій [16]. Одержаний матеріал досліджень обробляли за методом варіаційної статистики Н.А. Плохінського [15]. Основним джерелом послужили дані статистичної звітності, нормативні матеріали, дані наукових досліджень, літературні джерела, річні звіти досліджуваних базових племінних господарств Буковини.

Виклад основного матеріалу дослідження. Визначена консолідація за рівнем надою первісток (протягом 2009–2017 років) С.Г. Рігеля 352 882 та лінії Р. Соврінга, що становила $K_1=0,136$ та $K_2=0,565$, Валіанта – 0,106 та 0,11 відповідно, Астронавта – 0,296 та 0,303, Імпрувера – 0,218 та 0,235. У період формування нової буковинської породної молочної групи худоби проводили роботу зі створення її структурних одиниць – ліній, родин, оцінювали використаних плідників за якістю їхнього потомства. Метод розведення молочної худоби за лініями дає можливість реалізувати цінні господарські ознаки родоначальників. Окремі ознаки, такі як ріст і розвиток ремонтного молодняка, тривалість господарського використання, довічна продуктивність тварин, мають актуальне значення.

Оцінка первісток за комплексом ознак дає можливість прогнозувати потенціал майбутньої продуктивності, оскільки доведено, що коефіцієнт кореляції між першою та кращою лактаціями є в межах + 0,20 до + 0,689 ($td - 16,4$).

Від продуктивних корів створено більше ніж 35 родин, які поповнюються щороку молодими високопродуктивними нащадками нової генерації худоби. Чисельність особин у родині становить 12–16 голів із середньою продуктивністю 4–5,5 – 6350 тис. кг молока жирномолочністю 3,7–3,8% та білковою молочністю 3,3–3,4%.

Дані (табл. 1) засвідчують, що найвища продуктивність одержана від дочок плідника Інтера 5571 лінії Ханновера та Сената 1632 лінії Рігеля. У ТОВ АТЗТ «Мирне» найбільший ефект виявили плідники Артек 344 лінії Валіанта, Полярний 0049 лінії Імпрувера та плідники завезені з дальнього зарубіжжя, а саме – Джаромір 6296 та Імпрувер 3471.

Таблиця 1

Молочна продуктивність дочок використаних плідників

Кличка бугая	Інд. номер	Лінія	I лактація			II лактація			III лактація		
			кількість голів	надій	мол. жир	кількість голів	надій	мол. жир	кількість голів	надій	мол. жир
Артек	6344	Валанг 1650444	136	5540 ± 44,2	193,0±2,59	188	5742 ± 47,5	199,5 ±2,94	53	5713 ± 84,74	201 ± 4,84
Каптан	6775	Ргела	160	4503 ± 65,7	170,3±2,42	-	-	-	-	-	-
Тюльпан	7451	Риф-лекшн Соверін	12	5791±190,9	200,3±7,97	27	5861 ± 132,1	215,8 ±5,27	188	5338 ± 44,5	211,0 ± 2,24
Гібрид	4893	Спейшн	22	5363±132,0	198,3 ±5,5	35	5805 ± 164,1	215,1 ±5,88	167	56,30 ± 64,3	209,6 ± 2,32
Сенаг	1632	Ргела	72	5638 ± 88,1	203,4 ±3,6	1	5708 ±55,7	211,0 ±65,3	2	6200 ±75,5	227 ±85,7
Секрет	7541	Астро-навта	2	7038 ± 12,7	267 ± 1,41	5	4650 ± 261,4	189 ± 9,10	55	5995 ± 106,0	220,7 ± 3,96
Інтер	5571	Ханно-вера	25	5410±164,3	192,8±5,42	23	5489 ± 119,1	209,8 ±4,40	9	5361 ± 331,6	210,8 ± 12,2
Восток	8429	Віс Бек Айдел	1	5185	196,5	3	5399	207,5	18	5000 ± 306,3	193,2 ± 6,32
Ргель	280	Ргела	-	-	-	1	5720	213,9	11	5568 ± 185,3	205,8 ± 7,52
Маяк	3160	Ргела	1	7004	268	1	5072	193,3	11	4479 ± 248,6	181 ± 5,74
Аромат	5644	Риф-лекш Соверін	1	4640	172,6	1	5643	212,7	20	5550 ± 216,3	211 ± 7,9

Отже, надалі під час складання плану закріплення широко в наукових дослідженнях будемо використовувати сім'я цих плідників у парванні. Особливо варто виділити генетичні властивості плідника Артека 6344 лінії Валіанта 1 650 414, дочки якого в кількості 136 голів – первісток мали продуктивність 5540 кг, за другою лактацією в кількості 188 голів – 5742 та повновікові (53 гол.) – 5613. У період формування породної групи одночасно проводили роботу зі створення її структурних одиниць-заводських ліній, родин, оцінювали використаних плідників за якістю їхнього потомства. Метод розведення худоби за лініями дав змогу реалізувати цінні господарські ознаки родоначальників. Окремі ознаки, такі як ріст і розвиток ремонтного молодняка, тривалість господарського використання, довічна продуктивність тварин, мають нині актуальне значення у виробництві. В обробіток залучені дочки плідників 5 ліній і споріднених груп: Рефлекшн Соврін 198 998, Ханове 1 629 391, Віс Бек Айдіела 1 013 415, Астронавтів, СГ Рігела 35 282.

Усього враховано продуктивність за першою лактацією у 432 гол., за другою – 285 та за повновіковими – 534 голови. Найвищою продуктивністю вирізняються дочки плідника Сената 1632 л. Р. Совріна (надій 5638–6200 кг) і Секрета 7541 (надій 7038–5995 кг), Артека 6344 л. Р. Совріна (надій 5540–5713 кг), Гібрида 4892 (надій 5363–5805–5630 кг) (табл. 1).

Молодняк створеної буковинської породної групи молочної червоно-рябої породи худоби нової генерації вирізняється високою інтенсивністю росту та добрими забійними якістьями (середньодобовий приріст – 750–850 г, жива маса бугайців за інтенсивної відгодівлі в 12-місячному віці – 380–415 кг, у 18-місячному – 480–500 кг, за значної питомої ваги в раціоні тварин традиційних грубих і соковитих кормів.

Науковими дослідженнями доведено, що рівень продуктивних і відтворних якостей маточного поголів'я провідних племінних господарств Чернівецької області з розведення нової породної групи червоно-рябої молочної худоби значно зріс, що розкриває значні потенційні можливості підвищення генетичного потенціалу, збільшення чисельності поголів'я та розширення ареалу розведення в зоні регіону Буковини.

Аналіз молочної продуктивності корів нової породної групи худоби в стадах за всіма чотирма базовими племінними заводами Чернівецької області за 305 днів лактації наведено в таблиці 2.

Таблиця 2

Молочна продуктивність корів

Господарство	Статус	2015 р.			2016 р.			2017 р.		
		Надій, кг	Вміст жиру, %	Жива маса, кг	Надій, кг	Вміст жиру, %	Жива маса, кг	Надій, кг	Вміст жиру, %	Жива маса, кг
ТОВ АТЗТ «Мирне»	ПЗ	5887	3,79	564	5347	3,8	579	6021	3,81	564
СВК «Зоря»	ПЗ	5453	3,64	528	5909	3,65	533	6257	3,66	516
ТОВ «Валявське»	ПЗ	4556	3,75	556	4621	3,71	559	5624	3,75	552
ТОВ АФ ім. Суворова	ПЗ	4401	3,68	527	4720	3,65	525	5287	3,68	519

Дослідженнями доведено, що молочна продуктивність корів новоствореної популяції буковинської породної групи червоно-рябої худоби в ТОВ АТЗТ «Мирне», що надосна за рік за лактацією на 568 кг (10,4%) більша від молочного стада СВК «Зоря» та на 1465 кг (32%) більша від ТОВ «Валявське» в умовах лісостепової зони Кіцманського району Чернівецької області. Представлено результати роздою корів створюваної буковинської нової породної групи червоно-рябої молочної худоби в племінних заводах (табл. 3).

Аналіз даних показує, що у племінних господарствах Буковини роздосно 657 голів із надосом 6000 кг більше (20% від загальної кількості корів у племінних господарствах), 81,4% роздосно корів у стаді племзаводу АТЗТ «Мирне», 10,4% – племзаводу СВК «Зоря», 5,2% – племзаводу ТОВ «Валявське» та в племрепродукторі ТОВ агрофірма ім. Суворова.

Таблиця 3

Результати роздою корів за господарствами, гол.

Господарство	Район	Всього, голів	Групи корів за надосом				
			6000–7000	7001–8000	8001–9000	9001–10 000	10 001 і більше
ПЗ ТОВ АТЗТ «Мирне»	Кіцманський	546	361	140	34	10	1
ПЗ СВК «Зоря»	Кіцманський	69	52	17	-	-	-
ПЗ ТОВ «Валявське»	Кіцманський	29	25	4	-	-	-
ПР ТОВ Агрофірма ім. Суворова	Новоселицький	13	13	-	-	-	-
Всього		657	451	161	34	10	1

Із 657 оцінених корів 354 (63,6%) мали надій 6000–7000 кг, 158 (28,4%) – 7001–8000 кг, 34 (6,1%) – 8001–9000 кг, 10 (1,8%) – 9001–10000 кг молока за найвищу лактацію.

У чотирьох племінних господарствах Чернівецької області проаналізована залежність продуктивності первісток нової молочної породної групи молочної худоби від рівня вирощування ремонтних телиць (табл. 4.).

У плані встановлення (табл. 4) залежності впливу рівня вирощування ремонтних тварин нового типу на їхню майбутню молочну продуктивність визначена кореляційна залежність між надоями первісток і живою масою їх під час першого плідного осіменіння, а також між надоями первісток та їхньою живою масою під час отелення.

У двох випадках кореляція підвищується з підвищенням кровності за поліпшеною породою. Тварини створеної породної групи молочної худоби, незважаючи на свою конституційну міцність, як і будь-яка інша високопродуктивна порода, вимоглива до умов зовнішнього середовища цього регіону.

Позитивна залежність молочної продуктивності корів нової породної групи від інтенсивності вирощування теличок породної групи червоно-рябої молочної породи встановлена, також за якістю вим'я корів породної групи треба робити висновки з даних бонітування за базовими племінними заводами з розведення нової популяції молочної червоно-рябої худоби регіону Буковини.

Таблиця 4

Залежність продуктивності первісток за віковими періодами

Класи за живою масою телиць, кг	Телиці, кг	Жива маса, кг	Продуктивність за I лактацію		
			надій, кг	% жиру	молочний жир, кг
У віці 12 місяців					
220–250	980	236	3331	3,69	122,9
251–280	1110	265	4165	3,71	154,5
281–310	860	294	4266	3,72	158,7
311–340	431	326	4460	3,79	169,0
341 і вище	280	339	4682	3,81	178,4
У віці 18 місяців					
300–340	860	335	3149	3,65	115,0
341–380	915	361	3860	3,71	143,2
381–420	865	398	4470	3,76	168,1
421 і вище	430	439	4670	3,71	173,2

Молочна худоба нової породної групи червоно-рябої молочної худоби за морфологічними, фізіологічними та технологічними якостями вим'я корів цілком задовольняють вимоги цільових розроблених стандартів. Під час оцінювання молочної залози важливим елементом є її функціональні властивості.

Під час вивчення функціональних властивостей вимені велике значення надавали інтенсивності молоковіддачі, яка залежить переважно від величини добового надою, рівномірності розвитку та функції окремих його часток.

Властивості молоковіддачі різних генотипів молочної худоби наведено в таблиці 5.

Таблиця 5

Фізіологічні особливості вим'я в корів породної групи худоби

Показники	3/4 ЧРГ 1/2 С, n=68	5/8 ЧРГ 3/4 С, n=37	3/4 ЧРГ 1/4 С, n=41	Буковинська породна група червоно-рябої молочної худоби, n=81
Передня чверть вим'я	8,2±0,3	8,8±0,3	9,2±0,2	9,3±0,4
Задня чверть вим'я	9,6±0,2	9,7±0,2	10,4±0,4	9,8±0,5
Надій за добу, кг	17,8±0,7	18,5±0,5	19,6±0,6	19,3±0,7
Індекс вим'я	46,1	47,6	46,9	48,5
Тривалість доїння, хв.	8,2±0,9	8,9±0,7	9,1±0,6	9,2±0,5
Швидкість молоко- віддачі, кг/хв.	2,17±0,1	2,10±0,1	2,15±0,1	2,12±0,2

Функціональні властивості вим'я показали, що тривалість доїння корів нової породної молочної худоби був на 0,3 хв. більшою, ніж тривалість доїння корів 5/8ЧРГ3/4С, хоча їхній добовий надій був вищим на 0,8 кг. Дуже важливим із показників, який визначає придатність корів до машинного доїння, є швидкість молоковіддачі. За цим показником перевага тварин нової породної групи корів – 2,12 кг/хв.

Нами було вивчено статі тіла телиць (табл. 6) в ТОВ АТЗТ «Мирне» з використанням їх інтенсивного вирощування на кормах власного вирощування без додавання білково-вітамінних добавок і преміксів іноземного виробництва.

Таблиця 6

Проміри статей ремонтних телиць в ТОВ АТЗТ «Мирне»

Показники	Контрольна група			Дослідна група		
	X±Sx, см	відношення,%		X±Sx, см	відношення,%	
		до сервісток	до косої довжини		до первісток	до косої довжини
Висота в холці	124,2±0,5	87,6	86,5	125,1±0,4	90,0	87,3
Висота в крижах	131±0,8	98,5	91,2	132±0,7	99,0	92,1
Глибина грудей	65,4±0,4	97,5	45,5	66,0±0,3	98,4	46,05
Ширина грудей	39,8±0,3	91,9	27,7	40,1±0,2	92,6	30,6
Ширина в клубах	45,3±0,1	92,1	31,6	47,0±0,2	95,5	32,8
Ширина в кульшових зчлен.	44,0±0,2	92,4	30,7	45,6±0,1	95,8	31,8
Ширина в сідничних горбах	29,0±0,1	92,9	20,2	30,2±0,1	96,8	21,1
Коса довжина тулуба	139,5±0,8	97,1	100,0	141,5±0,8	98,5	98,7
Обхват грудей	179,2±0,9	95,7	125,0	181,0±1,0	96,6	126,3
Обхват п'ястка	18,8±0,4	97,3	0,13	19,2±0,3	98,1	0,13
Жива маса, кг	468,3±6,6	90,5		483,3±3,7	93,3	
Середній приріст за добу, г	596			620		

Встановлено (табл. 6), що на ремонтних телиць від народження до 6-місячного віку, якими було спожито кількість кормів по 142 г перетравного протеїну, на 1 кг приросту затрата кормів становила за вказаний вище період вирощування – 5,1 кормових одиниць. Про розвиток піддослідних телиць свідчать дані, які в 6 місяці і досягли – 213,6 кг, що вище на 39,3 кг (22,5% при $p < 0,001$), порівняно з телицями інших базових господарств.

Дослідженнями встановлено, що протягом 695 днів вирощування телиці мали живу масу 483 кг, що на 15 кг (3,2%) більше від аналогів інших племінних господарств. Зазначено кращий розвиток грудної клітки або перевищує на 3,3–17%, за широтними розмірами тазу – на 6,4–10,7%. Звідси індекс тазогрудний становить 103%, або більший від контрольних на 7%, грудний – на 8,4 та широкотілості – на 3,1%. Показники росту піддослідних ремонтних телиць у річному віці тварини перевищували інші господарства на 4–2 см або 3,5–1,6%. За розвитком грудної клітки вони переважають на 5,5–4,5%, порівняно з іншими племінними господарствами, тобто тенденція переваги росту в 6-місячному віці зберігалась і у річному.

За розвитком грудної клітки вони переважають на 5,5–4,5%, порівняно з контрольними, тобто тенденція переваги росту у 12-місячному віці зберігалась і у 24 місяців. Одержані дані росту та розвитку телиць дослідної групи можна використати для орієнтації у ремонтних тварин нової створюваної породної групи буковинської червоно-рябої молочної худоби.

Цікаво для нас було порівняти відношення абсолютних показників промірів нетелів буковинської породної групи молочної червоно-рябої худоби в річному

віці з таким самим показником первісток. Лінійні проміри тіла становлять 80–90% і є основними показниками росту. Отже, дослідні нетелі вже у 2-річному віці за висотними промірами на 98% наближуються до первісток створюваної породної групи в умовах лісостепової зони регіону Буковини.

Цікавими дослідженнями було вивчено статі тіла первісток різних генотипів у базових племінних господарствах із розведення червоно-рябої худоби в умовах Буковини (табл. 7).

Таблиця 7

Проміри тіла первісток різних генотипів, см

Проміри, см	Буковинська породна група червоно-рябої породи, n=33	Порідність		
		симента-ли, n=41	½ ЧРГ ½ С, n=62	¼ ЧРГ ¼ С, n=49
Висота в холці	132±0,8	131±0,5	130±0,9	129±0,8
Коса довжина тулуба	155±0,5	154±0,4	154±1,1	152±0,7
Обхват грудей	197±1,2	191±1,4	195±0,7	191±1,4
Ширина грудей	45±0,4	44±0,3	44±0,5	42±0,6
Глибина грудей	68±1,3	64±0,3	67±1,7	67±1,4
Ширина в клубях	51±0,8	50±0,3	49±0,6	48±0,4
Обхват п'ястка	20±0,5	20,0±0,1	19±0,4	18±0,3

Встановлено (табл. 7), що висотні проміри первісток створюваної буковинської породної групи червоно-рябої худоби перевищують інші генотипи-аналоги на 3–2 см, або 3,5–1,6%.

Тож на перспективу створена буковинська нова породна група української червоної молочної худоби, яка стане надалі новою буковинською молочною породою худоби, яка має наявність досить великої чисельності тварин, що мають спільне походження, схожих за екстер'єром і конституцією, характером і рівнем продуктивності із стійкою спадковістю, доброю відтворною здатністю, стійкістю до захворювань і відповідають параметрам програми для створення селекційного досягнення в тваринництві.

Висновки і пропозиції.

1. Дослідженнями встановлено, що молочна продуктивність корів новоствореної буковинської породної групи червоно-рябої молочної худоби в ТОВ АТЗТ «Мирне», що надосна за рік за лактацією на 568 кг (10,4%) більше від молочного стада СВК «Зоря» та на 1465 кг (32%) більше від стада ТОВ «Валявське» в умовах лісостепової зони регіону Буковини.

2. Встановлено кореляцію, яка підвищується з підвищенням кровності за поліпшеною породою новоствореною породною групою молочної худоби, незважаючи на свою конституційну міцність, як і будь-яка інша високопродуктивна порода, вимоглива до умов зовнішнього середовища в умовах Чернівецької області.

3. Дослідження з функціональності властивостей вим'я показали, що тривалість доїння корів нової породної молочної худоби була на 0,3 хв. більшою, ніж тривалість доїння корів 5/8ЧРГ3/4С, хоча їхній добовий надій був вищим на 0,8 кг, і за цим показником перевага тварин нової породної групи корів – 2,12кг/хв.

4. Встановлено, що висотні проміри первісток створюваної буковинської породної групи червоно-рябої худоби перевищують інші генотипи-аналоги на 3–2 см, або 3,5–1,6%.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Буркат В.П. Проблеми породи у молочному скотарстві та шляхи її розв'язання. Теорія, методологія і практика селекції. К.: БМТ, 1999. С. 130–138.
2. Петренко І.П., Зубець М.В., Вінничук Д.Т. та ін. Генетико-популяційні процеси при розведенні тварин. К: Аграрна наука, 1997. 473 с.
3. Пахолок А.А., Любинський О.І. Ріст, розвиток та біологічні особливості молодняка різних генотипів української червоно-рябої молочної породи. Розведення і генетика тварин. Вип. 29, Київ: «Урожай», 1998. С. 57–64.
4. Косташ В.Б. Господарська-біологічні особливості тварин різних ліній і генотипів української червоно-рябої молочної породи в умовах Буковини: автореф. дис. ... канд. с.-г. наук: спец. 06.02.01. Київ: Чубинськ, 2009. 20 с.
5. Калинка А.К., Голохоринський Ю.І., Дорофєєв Д.Ю. Молочна продуктивність породної групи української червоно-рябої молочної худоби нової генерації в умовах різних кліматичних зонах Буковини. Зоотехнічна наука: історія, проблеми, перспективи: мат. XI Міжнар. наук.-практ. конф. (14–16 березня 2012 р.). Кам'янець-Подільський, 2012. С. 185–188.
6. Калинка А.К., Косташ В.Б., Тимофіїшин І.І. Молочна продуктивність в залежності від фенотипової оцінки буковинської нової породної групи червоно-рябої худоби в умовах Буковини. Зоотехнічна наука: історія, проблеми, перспективи: V наук. Міжнар. конф. (21–22 травня 2015 р.). Кам'янець-Подільський, 2015. С. 94–96.
7. Любинський О.І., Похолок А.А. Молочна продуктивність корів різних генотипів української червоно-рябої молочної породи. Розведення і генетика тварин. Вип. 30. Київ.: «Урожай», 1999. С. 22–27.
8. Ячник Р.В., Мазуряк Н. Розведення прикарпатського типу української червоно-рябої молочної худоби в племзаводів «Оршівський» і її вдосконалення. Мат. I Міжнар. науково-практ. конф. (8–10 жовтня 2003 р.). Чернівці. С. 82.
9. Ячник Р.В., Ротар Л.В. Продуктивність корів буковинського заводського типу української червоно-рябої молочної породи. Зоотехнія. 2008. № 2. С. 146–151.
10. Ячник Р.В. Програма селекції української червоно-рябої молочної породи великої рогатої худоби на 2003–2012 роки. К., 2003. 76 с.
11. Ячник Р.В., Любинський О.І. Методологічні аспекти формування Буковинського заводського типу української червоно-рябої молочної породи. Науковий вісник Львівської національної академії вет. медицини ім. С.З. Гжицького. Т. 7. № 2. Ч. 4. Львів. 2005. С. 270–273.
12. Ротар Л. В. Вплив лінійної належності корів-первісток Прикарпатського внутрішньопородного типу української червоно-рябої молочної породи на їх молочну продуктивність. Наукове забезпечення інновації розвитку аграрного виробництва в Карпатському регіоні: мат. Міжнар. конф. 2007. С. 256.
13. Любинський О.І., Повозніков М.Г., Ячник Р.В. та ін. Програма розвитку племінного скотарства в господарствах Чернівецької області. Кам'янець-Подільський, 2007. 18 с.
14. Люблінський О.І., Щуплик В.І., Ячник Р.В., Калинка А.К. Селекційна оцінка корів прикарпатського внутрішньопородного типу української червоно-рябої молочної породи за екстер'єрними особливостями та тривалістю господарського використання. Науковий вісник Луганського національного аграрного університету. Серія: «Сільськогосподарські науки». № 21. Луганськ: «Елтон-2», 2010. С. 111–114.
15. Плохинский Н.А. Руководство по биометрии для зоотехников М.: «Колос», 1969. 256.
16. Рекомендации по оценки вымени и молокоотдачи коров молочных и молочно-мясных пород. М.: «Колос», 1965. 15 с.
17. Щуплик В.В., Калинка А.К., Голохоринський Ю.І. Створення нової молочної худоби на Буковині. Зоотехнічна наука: історія, проблеми, перспективи: мат. Міжнар. наук.-практ. конф. (22–23 травня 2014 р.). Кам'янець-Подільський, 2014. С. 277–278.